

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob petkih.

Dr. Ivo Politeo — Zagreb:

Srednja linija.

Število »meščanskih« strank se je zvečalo za novo stranko takozvane »srednje linije«. Ona sestoji v glavnem iz disidentov in takozvanih neopredeljenih: iz disidentov demokratov in hrvatske zajednice in iz neopredeljenih bodisi že v tem smislu, da se v obče do sedaj niso strankarsko opredelili, ali pa v tem smislu, da so se preveč opredeljevali, ter sešli iz ene stranke v drugo.

Moč nove stranke bo zavisela od tega, koliko kadra bo mogla odtrgati od omenjenih meščanskih strank. Čim bolj bo oslabila one, tem močnejša bo sama. Toda ta eventualna njena moč bi imela lahko v tem slabo posledico, da bi utegnili razen dobrih elementov iz onih strank vanjo udreti tudi slabši, kar je naposled zelo verjetno, kajti, ko se ladija potaplja, jo zapuščajo tudi miši. Demokratska stranka pa je prilično podobna potapljajoči se ladiji. In ta naval slabih elementov, miši, trabantov, ki vedno drve za novim, močnejšim in več obetajočim, ta naval bi mogel škoditi novi stranki, ker bi jo sili k kompromisom in dejanjem, ki so jih ravno mnogi njeni ustanovitelji najbolj obsodili. Se celo med ustanovitelji je nekaj takih, ki s svojo preteklostjo obtežujejo novo stranko in ovirajo, da bi do nje naraslo tako zaupanje, ki bi ga na vse zadnje radi nekaterih svojih vodilnih oseb zaslužila.

Naraščanje nove stranke omejuje tudi to, da se ne more opreti na široke mase, ne na kneske, ne na delavske v mestih, ne v obče na malega človeka. Čeprav je to stranka *srednje linije* z ozirom na svoj *državnopравни* program (pa tudi v tem pogledu ni edinstva niti pri ustanoviteljih, kako šele pri pristaših nove stranke tako čvrsto), po svojem *socijalnem* in *gospodarskem* programu ni *srednja*. Ona je vsakršna in nikakršna. V njej se nahajajo ljudje, ne samo raznih ekonomskih položajev, temveč tudi raznih mentalitet: pri tem ko so ti bližji socializmu, je mentalitet drugih povsem buržujski, kapitalistični. Mogoče bo radi agitacije in pridobivanja pristašev stavila v svoj program splošne fraze o socijalni in ekonomski pravičnosti, toda vsak od njenih pristašev si misli pod temi frazami nekaj drugega, kakor jih drugače, pogosto jako kapitalistično, izvaja v praksi. In vendar je za *stranko* danes potrebno, da je tako v socijalnem, kot v ekonomskem oziru izrazita, smotrena in edinstvena. Res je, da je zavzelo danes vprašanje državnega uedinjenja, vprašanje srbsko-hrvatsko-slovenskega spora prvo mesto, ali enotno stališče *samo* do tega vprašanja more zadostovati kvečjemu za ustanovitev kake koalicije, kakega bloka ali časovne slučajne kooperacije, nikakor pa ni to dovolj za *stranko*. Če hoče biti stranka res stranka, mora biti enotna v vseh glavnih vprašanjih, ki se tičejo naroda in države. Demokrat, ki svobodno misli, n. pr. more v parlamentu glasovati s socializmom proti kakemu ultramontanskemu zakonu, vendar ta enakost naziranja v enem kulturnem vprašanju nikakor ne more biti temelj za *stranko*, ker jo dele globoki prepadi v mišljenju o drugih vprašanjih. Svoj čas so se strinjali demokrati prilično s kmeti glede politične ureditve države (monarhistični in centralistični sta bili obe stranki), vendar je umevno, da je kljub temu ostalo dovolj vzroka, da si ostaneta obe stranki nasprotni. Pa naj se zedinijo pristaši nove stranke v ožjem političnem pogledu, t. j. v vprašanju ureditve Jugoslavije na isti bazi (eventualno na avtonomistični), ostalo bo vendar med njimi toliko različnih drugih naziranj, da bo sicer mogoče na zunaj izgledala kot ena stranka, da pa ne bo imela na znotraj kriterija stranke.

Iz tega razloga more biti tudi stališče nas, narodnih socialistov, do nove stranke povsem jasno in ugotovljeno. *Ona ni socijalistična, a mi smo socijalisti*. In dokler ni socijalistična, je kljub vsem svojim eventualno tu in tam socijalističnim podrobnostim le koncem koncev *meščanska*. *Za socijaliste pa ni prostora v meščanskih strankah!* Žal nam mora biti le onega dela naše inteligence, ki ima kot proletarijat skupne interese z ostalimi delavci, pa se odvraca od teh k onim, ki so ali sami kapitalisti, ali kapitaliste podpirajo. Žal nam je radi njene neodločnosti naše inteligence, naših mladih ljudi, ki jim še ni jasno, da — kakor na vsi zemeljski obli — tako tudi v Jugoslaviji moreta obstojati le dva svetova, med katerima je ostro začrtana mejna črta: socijalistični in nesocijalistični. Mogoče je živeti samo v enem ali drugem od teh dveh svetov; nima smisla, da stoji kdo na tej strani črte ter govori nam preko, da hoče isto, kar mi. Kajti, kdor hoče isto, bi bil z nami, socijalisti! Med socijalisti zopet morejo obstojati razlike, ali te se ne morejo tikati cilja, niti negativnega, niti pozitivnega t. j. uničenja kapitalistične in uvedbe socijalistične družbe. Razlike so edino v metodah, v posameznostih cilja, v tempu, v izhodišču, iz katerega se izhaja. — Izhodišče nas, *narodnih* socialistov, je narod, je nacionalna država. In žalostno je, da je toliko inteligence zapustilo svoje tovariše, manualne delavce, na potu iz tega izhodišča in se raje družijo s svojimi in njihovimi nasprotniki, s kapitalisti.

Kljub vsi tej kritiki nove stranke priznavamo, da bi mogla roditi edino dobro: da namreč ekstremne meščanske stranke — zlasti demokratska, hrvatska zajednica in Radićeva seljačka — iz strahu pred konkurenco revidirajo svojo ekstremno politiko, ki je privedla Jugoslavijo v obupni položaj, ter se vsaj z ozirom na državnoopravno ureditev in taktiko povrnejo ali približajo srednji liniji. Kajti o tem ni dvoma, da država ne more ostati urejena tako, kakor je to napravila demokratsko-radikalna ustava, pa da se tudi ne da urediti tako, kakor to snuje zvezdoplovec Radić, marveč da se bo treba vsaj čez nekaj časa ustaliti na gotovi srednji črti.

Češkoslovaška in Jugoslavija.

Češkoslovaška in Jugoslavija sta istočasno nastali, povojni slovanski državi, vendar so razmere v teh dveh državah zelo različne. Če pogledamo valuto, opazimo, da je češkoslovaška krona veliko več vredna kot naš dinar, ker moramo Jugoslavlani plačati za eno češkoslovaško krono 2.70 Din. ali celo več. Vsled tega se pri nas marsikdo vpraša, kako je sploh mogoča današnja razlika, ko bi moralo veljati nasprotno ali pa vsaj valutno ravnovesje. Trdi se, da je temu vzrok razlog, ker je češkoslovaška država bogatejša na industriji, na raznih surovinah in živilih, v Jugoslaviji pa da imamo večjo produkcijo le v moki, lesu in — vinu. Res je, da se Jugoslavlani še dolgo ne bomo mogli kosati s češkoslovaško industrijo, a v marsičem glede naravnih zakladov smo bogatejši, za kar bi nas naši severni bratje prav lahko zavidali. Ko bi imeli Čehoslovaki te naše zaklade, bi jih gotovo znali vse drugače ceniti in uporabljati, kakor delamo to mi. Kratko povedano, v Jugoslaviji bi morali z ozirom na dragocene zaklade živeti ugodnejše, lepše in cenejše življenje, kakor v Češkoslovaški. Je pa ravno nasprotno. In zakaj? V prvi vrsti zato, ker nam manjka onega, kar imajo Čehi, t. j. nesebičnih in zmernih državnikov, ki morajo uživati dober sloves

tudi izven državnih meja. Ker pri nas manjka prave in iskrene ljubezni do lastne države, katero imajo Čehoslovaki, in ker je pri nas vse preveč ljudi, ki jim je država kot taka le deveta briga, lastni jaz pa vse. Ker se je pri nas vkoreninila korupcija in partizanstvo v taki meri, da trpi naš ugled na znotraj in na zunaj in je temu pripisovati glavni vzrok, da se naš denar ne dvigne na isto stopnjo kakor je češkoslovaški.

Toda tudi v Češkoslovaški ni vse tako rožnato, kot bi si to marsikdo predstavljal. Tudi tam tare široke plasti naroda pomanjkanje in draginja, kakor danes povsod. Tudi tamkaj se porajajo stavke in borbe za obstanek in kruh, deloma še v večjem obsegu kakor pri nas; tudi oni imajo politične stranke, o katerih se pri nas tako pogosto zatruje, da jih je preveč. Toda tam ne poznajo grde partizanske politike in korupcije, temveč imajo na vseh vodilnih mestih moze strokovnjake, katerih nikdar ne vprašajo, kateri stranki pripadajo, ko zahteva to dobrobit države. V Češkoslovaški se sleherni državljani zaveda, da je njegova prva dolžnost delati v vsakem pogledu za državo, ne pa državo razdirati, kakor se, žalibog, dogaja to pri nas. Kljub temu, da imajo naši severni bratje tudi opravka z narodnimi nasprotniki, pa s svojim resnim in poštenim delom pridobivajo ugled in simpatije celo pri svojih nasprotnikih. Tudi Češkoslovaška ima zakon za zaščito države, katerega se naši komunisti tako boje in katerega tudi naša vlada prav rada zlorablja proti delavstvu, a vse tamkajšnje socijalistične stranke s ponosom povdarjajo, da so tudi one glasovale za ta zakon. V Češkoslovaški vladi, v kateri so zastopane stranke takozvane »petke«, t. j. pet koaliranih strank: narodni socialisti, soc. demokrati, narodni demokrati, agrarci in klerikalci, vlada popolnoma drugo razpoloženje kakor pri nas, ker je vsem tem strankam obstoj, dobrobit in napredek države prvo. Pri raznih imenovanjih ne poznajo nobenega ključa, nikake korupcije in tudi nikakih strankarskih redukcij, preganjanj in zapostavljanj. Našim politikom in državnikom bi bilo priporočati, da gredo za nekaj časa v šolo k bratom Čehom in, ako bi se ravnali po tem, kar bi tam videli in slišali, gotovo bi zavladale tudi pri nas boljše razmere. Ampak naši vodilni možje tega nikdar ne bodo storili. Zato mislim, da bi bilo edino pametno in pravilno, da ljudstvo samo išče medsebojnih stikov in zvez potom sorodnih političnih strank. Doslej je imela te zveze edino narodno-socijalistična stranka, ki je že pet let v najožjih stikih z bratsko češkoslovaško narodno - socijalistično stranko, od katere smo že pred vojno dobivali navodila za razširjanje narodno-socijalistične ideje. Na vsa važnejša zborovanja prihajajo bratje Čehi k nam in ravnotako tudi mi v Prago. Edino na ta način se približje spoznavamo in si prisvajamo, kar je dobrega in koristnega.

Pretekli mesec so se izvršile občinske volitve v vseh občinah češkoslovaške države, pri kateri je nastopilo nešteto političnih strank. Tako n. pr. je bilo v Pragi sami 15 kandidatnih list. Narodno-socijalistična stranka je dosegla pri prvih volitvah v veliki Pragi 81700 glasov, a teden dni kasneje pri volitvah v posamezne praške občine nad 88.000 glasov. Tekom enega tedna je stranka napredovala za več kakor 5000 glasov. V Pragi sami je naša stranka najmočnejša, a izmed strank cele države zavzema tretje mesto, ker je dobila okroglo pol milijona glasov. Značilno je, da so pri teh volitvah nekoliko narasli klerikalni glasovi, in na Slovaškem je dobila večino znana »Hlinkova« klerikalno - separatistična

stranka, ki uganja podobno politiko, kakor pri nas Radić. Tudi pri volitvi županov je bilo izvoljenih veliko narodnih socialistov in v Pragi sami zopet narodni socialist dr. Karel Baxa. Zanimivo je dalje, da so v nešteti občinah pri volitvi župana nastopali skupno demokrati s klerikalci, medtem ko so narodni socialisti in soc. dem. volili skupne kandidatne liste. Tudi komunisti so dobili nekaj občin v svoje roke, predvsem v industrijskih in nemških krajih. Popolnoma pa so propadli fašisti, katere vodi neki Hudec, pod firmo »Narodni hnuti« (narodno gibanje). Tudi ostale nepolitične ali gospodarske liste se niso obnesle, kar je dokaz, da so češkoslovaški volilci točno opredeljeni na posamezne politične stranke.

Nad vse razveseljivo je dejstvo, da je naša bratska stranka dosegla tako častno število glasov, kar je tudi dokaz, da Čehi kot izredno inteligentni in politično zrel narod visoko cenijo idejo narodnega socializma, katerega je tako krasno znanstveno utemeljil predsednik republike dr. Masaryk. S tem glasovanjem pa so narodno-socijalistični volilci tudi izrekli največje priznanje strankinim voditeljem in funkcionarjem, predvsem zaslužnemu voditelju bratu V. Klofaču, županu dr. Baxi, ministrom dr. Edvardu Benešu, J. Strišbernyju, dr. E. Franketu in A. Tučnyju, kakor tudi vsem senatorjem in poslanecem. Vsak Čeh se prav dobro zaveda, da so bili narodni socialisti že davno pred vojno skoro edini ljudski zastopniki, ki so se najodločneje borili proti avstrijskemu nasilstvu. Vzgjajali so mladino v antimilitarističnem duhu in nešteto voditeljev in nevstrašnih borcev je vsled tega pretrpelo največje muke v ječah in internatih. Ko pa so Čehi dosegli svoj ideal, svojo samostojno narodno državo, so narodni socialisti z isto ljubeznijo državo izpopolnjevali, ker so smatrali za svojo glavno nalogo pripomoči, da se država čimprej uredi in konsolidira. Narodno-socijalistična stranka je strogo državotvorna ter podreja strankine interese državnim. Njeno geslo je: vse za državo — za narod in za socializem! Stranka vodi neizprosno boj proti reakcionarnemu klerikalizmu in pogubnemu komunizmu. Tudi na socijalističnem polju ima veliko več uspeha, kakor kričavi nezmožni komunisti. Tega dela pa ne vrši na način, kot je v navadi pri raznih naših strankah, temveč potom svojih organizacij, shodov, predavanj, brošur in dela na kulturnem polju. Pri tem delu z veseljem in požrtvovalnostjo sodeluje inteligenca, katere se dobro zaveda gesla: iz naroda za narod. In delavstvo je za to inteligenci hvaležno, odtod tudi res bratsko medsebojno občevanje.

Jugoslovanski narodni socialisti smo prepričani, da je mogoče našo državo ozdraviti le na podoben način, kakor delajo to bratje Čehi. Zato smo z veseljem započeli narodno-socijalističen pokret pri nas z namenom, združiti vse one, ki ljubijo svojo domovino, a so pod pezo današnjih razmer zapostavljeni in trpe največje pomanjkanje. Vzgjajati hočemo v tem smislu naše delovno ljudstvo, predvsem mladino, odtegniti ga kvarljivemu klerikalizmu in komunizmu ter ustvariti srečno in boljšo domovino za vse one, ki pridno in vestno delajo, a trpe največ zlega. Ustanoviti hočemo pravo enotno fronto duševnega in ročnega proletariata in skušati čimprej združiti ves slovanski proletarijat, da se uresniči Klofačev ideal »Slovanska socijalistična vzajemnost«, za kar naj tvorita podlago Češkoslovaška in Jugoslavija. Komur je na tem, da se razmere v naši državi izboljšajo in komur je na tem, da pomaga našemu trpečemu delovnemu ljudstvu, tega vabimo v naš krog, ker dela je za vsakogar dovolj.

R. J.

Politične vesti.

Notranje-politični položaj.

Radikalci še malo ne mislijo na to, da bi delili svojo vladno pozicijo z demokrati. Demokrati pa, navajeni sedeti v vladi, poskušajo na vse načine, kako bi prišli do ministrskih mest. Najprej so poslali v boj Pribečevića, ki je po svoji politični mentaliteti nablížji radikalom. Pribečević se je približeval Pašiću z sladko besedo in ugajenimi gestami. Toda Pribečevićev napor je bil brezuspešen in je moral stopiti v ozadje. Vajeti demokratskega kluba je prevzel v svoje roke zopet Davidović, ki je pričel z drugo taktiko usiljevati Pašiću mnenje, da brez demokratov ni mogoče vladati. Davidović organizira v parlamentu vso opozicijo proti radikalom in se celo zveze s slovenskimi klerikalci ne brani. Uspeh Davidovičevega truda je majhen. Vse, kar je združena opozicija napravila proti radikalom, je bilo nekoliko skupnih glasovanj, ki pa seveda niso mogla omajati stališča radikalov. Sedanja opozicija je pač preslabotna. Da bi pa opoziciji priskočili na pomoč radičevci, zaenkrat ni misliti. Niti par poslancev nočejo poslati v Beograd. Poleg tega se opozicionarci — avtonomisti — prav dobro zavedajo, da demokrati resno ne mislijo z opozicijo. Klerikalce in druge podobne »tiče« izrabljajo za svoje akcije le v toliko, da bi dobila njihova vroča želja: priti v vlado, silnejši povdarek. Kakorhitro bi se nudila demokratom ugodna prilika, zapuste brez pomišljanja svojo opozicijsko pozicijo in gredo s prav enakim elanom, če ne s že večjim, v boj za režim radikalno-demokratske vlade. Kedaj bo prišla za demokrate ta ugodna prilika, se ne more vedeti. Skoraj gotovo, da še ne tako kmalu. Radikalci se v vladi veliko bolje počutijo sami, kot pa v družbi z demokrati. Razumljivo. Vsekakor je lepše partijski interes v državi upravi uveljavljati sam zase, kakor deliti vladne dobrate s strankarskim tekmečem. In demokrati v tem pogledu niso slabi tekmeči, kakor vemo iz preteklih časov.

Pot do notranje-politične konsolidacije bo uglajena šele takrat, ko se hrvaški volilec odloči, da opusti pasivno politiko in predvsem zmedeno Radičovo ideologijo o konfederativni seljaški republiki. Razmere bi se na Hrvaškem prav kmalu preokrenile, če bi se hrvaška inteligenca zbudila in svoje letargije in šla med ljudstvo, prav tako, kot je šel Radič. Zdi se pa, da se hrvaška inteligenca še ni odločila opustiti brezplodna modrovanja po zagrebških kavarnah in salonih. Zadnji čas se veliko govori o pokretu »srednje linije«. Pokret je sam po sebi sicer uvaževanja vreden, če le ne bo ostalo zopet samo pri resolucijah na papirju, kakor se je to zgodilo z zagrebškim kongresom.

Pretep in lasanje.

Sedaj se tepo v Sloveniji kar tri »partije«: Najprej je pričel ravnanje g. Štefanovič s slovenskimi radikali. Hotel

jim je odnesti stranko in jo je prav za prav tudi odnesel v obliki članskih seznamov in registrov, ker vse članstvo je po večini samo na papirju, kakor to danes g. Štefanovič baje sam zatrjuje. Vse te člane bi bilo treba šele »utrditi«, to pa ne gre naenkrat, ker za sedaj še ni toliko »kredita«. — Podlegel je v tej borbi g. Štefanovič, kateremu je vlada prepovedala izdajati tednik »Radikal« in tudi prepovedala »ustanovno« zborovanje NRS, ki bi se bilo imelo vršiti 21. t. m. — S tem so temu gospodu Radikalci zaprli sapo in ga posadili na led, da se ohladi. — V zvezi s tem pretepom se je pričelo lasanje v »Orjuni«. G. Jurković je zamahnil nad g. Kranjcem. Sedaj prihaja na dan to, kar smo mi vedno trdili! Najodličnejši pristasi »Orjuna« javno dokumentirajo, da je »Orjuna« privesek demokratov, ki jo izrabljajo v svoje politične namene. Danes so gospodje orjunaši v Mariboru povedali, da ima pri ljubljanski »Orjuni« vmes svojo nesrečno roko g. Žerjav. — Veseli nas to priznanje, ker smo sedaj prepričani, da nas bodo naši mariborski tovariši razumeli, zakaj smo se izrazili proti »Orjuni«. — Žalibog se razmere v »Orjuni« še vkljub temu ne bodo razčistile, daš mogoče mariborski g. Rehar misli dobro. In to je vzrok, da gledamo zadevo od strani in svarimo naše pristase, da se ne puste preslepiti. — V zvezi z vsem tem pa se je pričel pretep in lasanje med demokrati. Šefredakter mariborskega demokratskega »Tabora« g. Rehar je namreč pisal bivšemu Orjunašu g. Jurkoviču pismo, v katerem izraža svoje mnenje o demokraciji v Ljubljani, katerim napoveduje boj. Najbrž nam prinese ta boj zopet zanimiva razkritja. — Živimo pač v dobi »čiščenja«!

Avtonomistični pokret okrepljen.

V nedljo 21. t. m. se je vršila v Zagrebu konferenca političarjev, ki se prištevajo k takozv. »srednji liniji«. To so z večine pripadniki raznih meščanskih strank, ki so prišli do spoznanja, da je naša državna oblika vzrok razmer, ki nas more, da je treba ustavo revidirati, ako hočemo sploh še iz blata, ter državno obliko preurediti, kakor to želi ljudstvo. — Na tej konferenci je bilo zastopanih do 250 raznih oseb iz prečasnih krajev, kakor tudi iz Srbije. Razpravljalo se je o programu, na katerem naj bi se osnovala bodoča stranka »srednje linije«, a glavna debata se je vršila o državni obliki. Zahtevajo očitajno prekrščenje naše države v »Jugoslavijo« in razdelitev na zgodovinske »samoupravne« pokrajine z lastno zakonodajo in finančno upravo. — Ti gospodje so torej — vsaj tako izgleda — popolni avtonomisti! — Z njimi se deloma strinjamo, ker nam gre za to, da pridemo čimprej iz sedanjega kaosa. — Dvomimo pa, da bo ta »srednja linija« imela uspeh in da bo sploh prišla do dela. Tudi se mi zanj ne moremo poseben ogrevati, ker nam to narekujejo izkušnje iz polpreteklih dobe in pa, kar nam že gotovo osebe akcijskega oz.

propagandnega odbora jemljejo garancijo, da bi ta organizacija dobila tako obiležje, ki bi nas moglo navdušiti za njen nastop. —

Svetovni pregled.

BRUTALNA ITALIJANSKA ODREDBA.

Italijani hočejo s silo zatreti slovenski življenj v Primorju. Fašistične tolpe so zažgale tržaški narodni dom in ropale po slovenskih vaseh; vlada ukinjuje slovenski poduk v šolah, izganja zadnje ostanke slovenskega uradništva in preganja in uničuje slovensko obrt in trgovino. Vse to v znamenju tisočletne »kulture« in italijanske »pravičnosti«. Kar je slovenskega, mora izginiti! Tudi slovenski časniki. Furlanski pretek je izdal odredbo:

»Vsi časniki ki so izhajali v pokrajini Furlaniji doslej izključno v tujem jeziku, bodo morali od 21. oktobra 1923 dalje dodati naslovu, člankom in vsakemu posebnemu odstavku odgovarjajočo prestvo v italijanski.«

Casniki, ki se ne bodo držali priučbo odredbe, se bodo zaplenjali. Proti kršiteljem odredbe se bo postopalo v smislu zakona. Predstavniki javne oblasti imajo nalog, da izvrše priučbo odredbo.

Enako nasilni dekret je bil razglašen tudi v Trstu.

»Goriška Straža« ki je prva izšla z italijanskimi predstavami priobčuje k pretektovi naredbi to-le:

»Vsi narodi na svetu imajo pravico izdajati časnike izključno v svojem jeziku. Italijanski časniki izhajajo v Severni in Južni Ameriki, izhajajo v Afriki, na otoku Maliti, v Egiptu, v Nemčiji, na Bolgarskem, v Grčiji, v Romuniji v Švici, na Francoskem in drugje. V svojem jeziku so izdajale in izdajajo časnike vse manjšine v drugorodnih državah: Poljaki, Madžari, Ladinci, Nemci, Irči, Arabci, Romuni, Grki, Malorusi, Turki, Zidje in drugi. Samo enemu narodu je prepovedano izdajati časnike izključno v svojem jeziku in ta narod so goriški Slovenci in samo ena vlada prepoveduje take časnike in ta je naša vlada!«

Italija je zapadla najgnusnejšemu nacionalnemu šovinizmu in si dovoljuje proti Slovincem take barbarske ukrepe, ki jih dosedaj še ni videl svet. Vemo, da se zaenkrat primorski Slovenci ne morejo uspešno braniti proti italijanskemu terorju premoči. S tem pa še ni rečeno, da moramo mi tostran italijanskih meja držati križem roke. Nikakor pa ni dovolj, če se samo razburjamo, zgrajamo in protestiramo proti nasilni Italiji, treba nam bo nekaj ukreniti, kar bo imelo uspeh. V mislih imamo zunanjo izvestiteljsko in propagandno službo. Veliko se je že govorilo in sklepalo, vendar se še ni vlada odločila, da organizira, ali vsaj podpre urad, ki bi se izključno bavil s tem, da informira vse svetovne kulturne narode o italijanskih barbarstvih. Vsekakor bi imela taka propaganda v inozemstvu uspeh, ker si ne moremo misliti, da ne bi ves kulturni svet najodločnejše protestiral proti takemu zatiranju naših zaslužnih primorskih bratov. Nezaslišno je, da Italija v svetu še vedno lahko nastopa kot kulturna država, ki ima na praporu gesla pravičnosti in enakosti za sve narode. Naša sveta naloga je, da barbarsko Italijo razkrinkamo in jo pokažemo v svesti njene umazanosti. Primorski bratje nam bodo hvaležni za to!

VOLITVE V AVSTRIJI.

Glavna borba se je vršila med socialnimi demokrati in krščanskimi socialci. Socialni demokrati so odkriti zagovorniki republikanske državne oblike, dočim krščanski socialci prikrito simpatizirajo z monarhisti. Krščanski socialci so si od izida volitev veliko obetali in domnevali, da dobe v državnem zboru še večjo večino kot so jo imeli doslej. Volilni izgledi so bili za krščanske socialce tem ugodnejši, ker so za časa svojega vladanja v svrhu državne sanacije res storili veliko dobrega. Vendar se niso uresničila pričakovanja krščanskih socialcev in pri volitvah je bil poražen njihov monarhistični prav poseben zato, ker so se družili s kapitalističnimi krogi in izrekli za odpravo zakona o zaščiti najemnikov. V državnem zboru je imela dosedaj večina meščanskih strank 45 glasov, dočim so dosedaj dobile meščanske stranke le večino 31 glasov. Kolikor je

sedaj znano, bo sestavljen avstrijski državni zbor, ki šteje 165 (dosedaj 183) poslancev tako-le: 82 (dosedaj 87) krščanskih socialcev, 16 (dosedaj 28) velenemcev in kmetijcev in 67 (dosedaj 69) socialnih demokratov. Komunisti, demokrati, Cehi in Slovenci, ki so postavili tudi svoje liste, niso dobili nobenega mandata. Novi avstrijski volilni red je namreč prirojen tako, da favorizira samo velike stranke in je malim onemogočeno doseči količnik in s tem mandat. Slovenska državno-zborska lista na Koroškem je dobila 9333 glasov.

Obenem z državno-zborskimi, so se vršile tudi deželno-zborske volitve. Koroški Slovenci so si priborili za celovški deželni zbor dva mandata in sicer sta bila izvoljena dr. Fran Petek, zdravnik v Velikovecu, in Janko Poljanec, župnik v Skočjanu. Priznati se mora, da so se Slovenci pri volitvah dobro držali in to navzlic terorju in podkupovanju z nemške strani. Veliko slovenskih glasov je dobila tudi socialna demokracija.

V današnjem deželnem zboru, ki je obenem tudi občinski svet, so dobili socialni demokrati 79, krščanskih socialci 40 in židje 1 mandat. Demokrati in Cehi niso dobili nobenega mandata.

TRGOVSKA POGODBA Z AVSTRIJO.

Prvega novembra se prično na Dunaju pogajanja radi sklepa stalne trgovske pogodbe med Jugoslavijo in Avstrijo. Trgovska pogodba bo izredne važnosti za gospodarske odnose med obema državama.

PROPAD NEMČIJE.

Bismarkova Nemčija je bila nekdaj vzgled enotno in dobro urejene države. Navzlic najdalekosežnejšim samoupravnim pravicam posameznih pokrajin, je bila centralna državna organizacija izvedena do popolnosti in zdelo se je, da ni sile, ki bi mogla Nemčijo razkosati ter zrahljati državno solidarnost. Vendar zgodovina hodi svoja pota in se poigrava z usodo narodov in držav. Kolo sreče se vrtilo neprestano, enkrat je ta na vrhu, drugič zopet drugi. Tako je prišla sedaj na vrsto Nemčija. Njena državna organizacija se je pričela rušiti in razpadati stavba, kateri je položil njene temelje veliki državnik Bismark. Najprej je bila Nemčija v svetovni vojni poražena in uničeno prusaško junkerstvo, ki ni poznalo strpljivosti, pravice in demokratstva, ampak je z nasiljem uveljavljalo militarizem in imperijalizem. Nemčiji pa še ni zadoستovala lekcija, ki jo je dobila za svoje pogrešno nastopanje v svetovni vojni. Nikakor se ni mogla umisliti v vlogo premaganca in sokrivca na svetovni vojni, ki mora vsaj deloma poravnati gospodarsko škodo vojnih žrtev. Se vedno je mislila na odpor in na upostavitve nekdanjega položaja. Ker se vojaško ni mogla upirati, je pričela z gospodarskim bojem v Porurju. Zadnja karta je bila ta, ki jo je premagana Nemčija še lahko izigrala. Blazna je bila njena igra, ker je bilo že v naprej gotovo, da jo bo izgubila. In res jo je izgubila; njen odpor v Porurju so Francozi in Belgijci zlomili. Sedaj je prišla katastrofa. Nemška marka je mrtva in na stotisoče brezposelnih in lačnih revoltira po nemških mestih ter v obupu išče kruha za vsakdanje preživljanje. Gospodarski krizi so se pridružile kot vedno tudi politične homatije. Bavarska je odrekla poslušnost Berlinu, Porurje izklicuje lastno republiko in Saksionska hodi s komunistično pobarvano vlado tudi svoja pota. Kmalu ne bo imela berlinska vlada razen Pruske nikogar več v oblasti in Nemčija bo razkosana zopet na male države, kot je bilo to v času pred nastopom Bismarka.

Socialisti so v Nemčiji povečini organizirani v socialni demokraciji, ki tvori najmočnejšo stranko. Po končani vojni je imela celo absolutno moč v državi. Toda kakor ni bila v stanu prepričati svetovne vojne, tako tudi sedaj ne more prepričati gospodarske in obenem notranjepolitične katastrofe. Socialna demokracija je idejno na tako šibkih nogah, in glede taktičnih nastopov tako desorijentirana, da je popolnoma brez veljave in celo pod vplivom nemških velekapitalist. Krogov Stinesove branže. Zopet nov dokaz, da marksizem ni zmožen voditi naroda in države. Prav marksizem bo veliko kriv propada Nemčije in s tem tudi suženjske odvisnosti nemškega proletarijata.

Predalček za razne dopise.

Značajl.

K radikalom v Ljubljani je uskočila od NSS tudi troperesna deteljača železničarjev. Veliki so hoteli biti ti gospodje, oziroma je eden res že »velik« gospod v pravem pomenu besede. Pri NSS tem gospodom ni bilo vseč — imeli so »premalu« besede. Pri NSS je šlo vse prepočasno. Stoličkov ni bilo in ni bilo, daš so se prvotno kazali v meglici. In gospodje so čakali — zaman, zahtevali v NSS »remedure«, da bi šlo hitreje! Bili so nestrpni, dobili so zato ime... — kako bi šlo potem naprej, se pa ne ve!

Iz tega mučnega položaja jih je rešila mlada, nadebudna radikalna stranka, ki se je ravno ustanavljala. Na prvi migljaj v javnosti, so že stali drugo jutro ti gospodje na vse zgodaj pri veznih vratih v Wolfovi ulci. Bili so prvi, in zato so prišli takoj na odborniške »stolčke« NRS.

Bili so sedaj na »trdnem« in takoj pričeli z delom po stari navadi — »kar se je Matevžek učil, to Matevž zna« — rovariti.

Kot pravi radikal so se odločili, v novi stranki takoj pričeti s čiščenjem in to radikalno. Pridobili so na svojo plat tudi generalnega sekretarja. — So že štirje! Še eden, pa jih je pet!

Sklenili so: Kar ni za nas, oziroma kar nam je napoti — to mora ven! Eden je hotel postati veliki župan, zato je moral na

listo žrtev — dr. Lukan; drugi je hotel postati šef ali »fice« »Jadranske banke« ali kaj sličnega, in zato sta morala na listo — Kamenarovič in Ažman, zopet tretji je hotel postati šef na železnici in zato je moral na listo pač tisti, ki je bil napoti — g. Š. itd., itd.

Proti koncu so napravili oni »veliki« gospod še druge načrte: Vse, kar se ne uda, mora odrčati! Nastavljati se morajo samo taki radikali, ki bodo pokorni in trobili v rog »velikega« gospoda. In to povsod, po vseh državnih uradih in železnicah. Odrčati morajo predvsem demokrati in NSS; klerikalci in razni socialisti ter komunisti so že ponižnejši.

Na piko so vzeli ti gospodje posebno tudi staro-radikalnega g. Negovetiča pri žel. inšpektoratu. Na njegovo mesto pa so pretendirali g. novoradikala Jovanoviča.

Vse to in še drugo se je imelo uresničiti.

Toda za enkrat ni šlo! Kdo vraga je to vse preprečil?

Novoradikalci so bili postavljeni pod kap in z njimi tudi — ta troperesna deteljača, ki se povprašuje sedaj preplašeno-presenečena: — »Kam?«

Toda nič strahu! »Veliki« gospod ne pridejo v zagato! Uganka je bila rešena takoj, ko so listi prinesli poročilo o novi stranki »srednje linije«. — So že tam — vsi novoradikalci!

M. P.

Poročila z dežele.

Ptuj. Kakor vsako leto, tako so začeli tudi letos že prihajati z dežele ob petkih »špeharji«, kateri se razvrstijo s svojimi vozovi v Prešernovi ulici. Nekateri špeharji niso dobro orientirani o tržnih cenah in bi svoje blago prodajali dokaj ceneje, ako bi oblast pazila na tržni red. Opazili pa smo minuli petek, kako so narekovali ptujski mesarji špeharjem cene in jim jih celo sami pisali na tablice. Mesarji delajo to iz dveh razlogov. Prvič, da meščani ne dobe cenejšega blaga, kakor pri njih, in drugič, ker vsled visokih cen ljudstvo blaga sploh ne more kupovati, ter da ostane vse špeharjem, ki so potem primorani v pozni uri prodati špeh pod ceno ptujskim — mesarjem. Oblast, napravi red!

Iz stranke.

Vsem krajevnim organizacijam NSS. Pozivamo vse naše krajevne organizacije, da začno z intenzivnim delom. So med njimi nekatere zelo agilne, ki stalno poročajo strankinemu načelstvu o svojem delovanju; so pa tudi take, ki se sploh ne zga-nejo in niti na okrožnice ne odgovorjajo. Temu se mora napraviti konec. Načelstvo stranke je na svojih zadnjih seji razpravljalo med drugim tudi o tem predmetu in sklenilo pozvati vse krajevne organizacije na neumorno delo. Povsod naj se začne s sestanki, shodi in drugimi prireditvami. Načelstvo stranke bo stalo vsem organizacijam na strani z nasveti in govorniki. Če pa se izkaže, da odbor kraj. organizacije ni na mestu, naj se kratkoma izvede izpredmembra na ta način, da se skliče občni zbor in voli nov odbor. Pri tem pa naj se gleda vedno na to, da pridejo v odbor značajni moške, ki so vneti za narodni socializem. Krajevne organizacije naj blagovolijo ta naš poziv upoštevati in se po njem ravnati. — Tajništvo NSS.

Načelstvo NSS ima v soboto ob 6. uri izredno sejo v strankinem tajništvu. Redne seje se bodo vršile znanprej ob ponedeljkih ob 6. uri zvečer.

Strokovni vestnik.

Seja osrednjega vodstva NSSZ se vrši v soboto, dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer v tajništvu. Vsi člani odbora nujno vabljeni.

Shod NSSZ na Blejski Dobravi. V nedeljo popoldne se je vršil v hotelu pri Zajcu strokovni shod NSSZ, ki mu je predsedoval tov. Stankovič. Poročilo je podal tov. Brandner iz Ljubljane, ki je orisal sedanj položaj delavstva, predvsem pa je razkrinjal komuniste, ki s svojim postopanjem največ škodujejo interesom proletarijata. Dokazal je, da je za domače delavstvo edini izhod Nar. soc. strokovna zveza, ki se odločno bori proti kapitalizmu na eni strani, na drugi strani pa proti importu tujerodnega delavstva. Pri rudarski stavki je NSSZ edina pravilno presojala položaj. Ako bi se jo bilo poslušalo, bi rudarji ne bili potolčeni. Nato je razpravljalo o izpredmembah podpor v smislu sklepa upravnega odbora NSSZ in so vsi zbrani odobraval stališče vodstva organizacije, da je treba onemogočiti vsako izkoriščanje s strani članov, kakor tudi, da se je po izkušnjah, pridobljenih pri rudarskem štrajku, treba materijelno utrditi in krečiti fond za štrajk. Za tov. Brandnerjem je govoril tov. Kos, ki je slikal pogubnost komunistične nasilne taktike. Zanimiva so bila izvajanja soproge tov. Nemečka o grozodejstvih komunistov. Bila je namreč leta 1919 v Bratislavi na meji Čehoslovaške in Madžarske. Ta kraj je bil v rokah madžarskih komunistov in gospa Nemečkova je videla vse strahote komunistov na lastne oči. Prav in varnosti ni bilo nobene... Obešali in ubijali so vse vprek. Njena izvajanja so napravila silen utis. Za tem je tov. Brandner odgovarjal na nekatera vprašanja, na kar je bil shod zaključen. — V organizacijo se je pri-glasilo več novih članov. V kratkem pri-ređi podružnica NSSZ svojo prvo veselico, tudi se bo v kratkem vršil ponovni shod.

Jesenice. Pri nas v tovarni imajo še vedno razni nemčurji zasedena vsa boljša mesta, dočim domači, dobro kvalificirani delavci niso niti po zaslugah niti po zmožnosti upoštevani, nasprotno, zapostavljajo ter šikanirajo se jih, posebno narodno zavedne tako, da je že skrajni čas, da se tudi tukaj izvrši temeljita remediura. — Slučaj: V obratu mrzle valjarne se dela na 3 dne, torej tudi ponoči. V ponedeljek, 8. t. m. je bil denunciran naš tov. Šliba pri obr. rav. Schillerju, da je v noči od sobote na nede-ljo spal. Preiskava, katero je takoj uvedel

rav. Š. (seveda energično, ker je tovariš Šlibar nar. soc.) je pa pokazala ravno nasprotno, da je bil naš tov. čisto nedolžno osumljen. — Pa oglejmo si to še z druge strani. Po obratu se o tej stvari javno govorilo, da ni bil ovaditelj nihče drugi, kot znani nemčurjski mojster, bivši Schulver-einovec, ki je ravno pred 13 leti Šlibarjevega brata metal iz obrata, ker je bil delavsko zaveden; odtod staro sovraštvo, ki se ob enem družijo z nacionalno mržnjo. Javno pa povemo mi, nar. soc., njemu ter njegovim zaveznikom, da bo kaj kmalu naše potrpe-žljivosti konec ter mu ne bodo potem po-magali niti radikali. — Ravnatelj Schüller-ju pa svetujemo malo več strpnosti ter naj vodi preiskavo kje drugje, kjer je bolj po-trebno. — Prihodnjič morda o mojstrih, ki znajo prav lepo pisati nemške nakaznice.

Tukajšnja podružnica NSSZ je imela v nedeljo, dne 14. t. m. svoj dobro uspeši članski sestanek, na katerem se je sklenilo prirediti v nedeljo, dne 28. t. m. vinski trgatav v prid bolnim članom. Na odborovi seji dne 17. t. m. se je sklenilo prirediti v nedeljo, dne 4. novembra društven shod, na katerega se povabi zastopnika iz Ljubljane. Tovariše vabimo, naj se vsi udeležijo obeh prireditev.

Celje. Podružnica NSSZ priredi v ne-deljo, dne 4. novembra t. l. članski sestanek v gostilni Wilson v Gaberjih. Vsi člani in narodni delavci so vabljeni, da se sestanka polnoštevilno udeležijo.

Za rudarski zakon. V nedeljo, dne 4. novembra t. l. se bo vršila v Brodu o. S. anketa vseh zbornic v državi, ki bo raz-pravljala o zavarovanju rudarjev in osnutku rudarskega zakona. Ker je NSSZ tudi vabljeni, bo sigurno odposlala zastopnika na to velevažno anketo.

V DELO SE SPREJMEJO:

Pri Državni Borzi Dela v Ljubljani: kovač, kotlarji, kovinski strugarji, žagarji za cirkul. žago, žagarji za polnojarmenik, žagarji za vodno žago, žagarji (gateristi), izdelovalec gamaš, čevljar, ščetar, kuhinjski mesar, mlinar, sodavičar, zidarji, potnik za kravate, nočni čuvaj, orožniška kuha-rica, služkinje, vajenci itd.

Pri Državni Borzi Dela v Mariboru: hlapci, dekle, viničarji, drvarji, rudarji, vrtnarji, kovač za orodje, podkovski kovač, železstrugarji, klepar, sodarji, lesni stru-gar, gateristi, sedlar (lakirer), čevljarji, mlinar, pek, zidarji, slikarji, dimnikarji, tov. delavci, vajenci, šivilje za perilo, vzgojite-ljica, varuška, služkinje, kuharice, sobari-ce, pisarn. moč, izvežbana blagajničarka, vajeenke za šivanje perila.

Pri Državni Borzi Dela v Ptuj: pri-stavi za posestvo, viničarji, hlapci, rudarji, vrtnar, lončar, kovač, kolar, sodar, strugar za izdelovanje pip, pletarji, sedlarji, jerme-nar, čevljarji, pek, zidarji, občinski tajnik, dekle za kmečki posel, kuharice, gospodi-nja, sobarica, služkinje, vajenci itd.

Pri Državni Borzi Dela v Murski So-boti: hlapec, krojač, krojaški vajenec itd.

Izkaz posredovalnice Slovenskega trgov-skega društva »Merkur« v Ljubljani.

V službo se sprejmejo: 1. knjigovodja, 2. korespondenta, 2. kontorista, 1. poslo-vodja, 1. potnik, 4. pomočniki, 3. korespon-dentinje, 1. knjigovodkinja, 1. kontoristinja, 1. blagajničarka, 3. prodajalke, 5. učencev in 4. učenke.

Službe iščejo: 7. knjigovodj., 2. kore-spondenta, 12. kontoristov, 12. poslovo-dij, 5. potnikov, 5. skladiščnikov, 40. pomočnikov raznih strok, 12. kontoristinj, 32. strojepisk, 15. blagajničark, 25. prodajalk, 14. učencev in 28. učenke.

Zadnji izkaz daril za rudarje poprav-ljamo v toliko, da je znesek Din. 157.5 pos-lal za podružnico NSSZ njen predsednik tov. Vidmar, ki je znesek tudi nabral.

Mladinski vestnik.

Iz seje zastopstva JNSM. V soboto zvečer se je vršila v Narodnem domu v Ljubljani seja zastopstva Jugoslovanske narodno-socialistične mladine, ki je bila sklicana na predlog akcijskega odbora za Litijo, Zagorje in Trbovlje. Navzoči so bili vsi zastopniki »Bratstva« in »Mladosti«. Načelstvo NSS sta zastopala tov. Juvan in Ambrožič. Na seji je bil med drugim koop-tiran v osrednji izvrševalni odbor JNSM br. Brandner, predsednik ljublj. »Bratstva« in mu je bilo poverjeno provizorično vod-stvo. Zaslšana so bila poročila zastopnikov zunanjih in ljubljanskih »Bratstva« ter »Mladosti« v Trnovem. — Glavni mladinski

zbor«, ki se ima sklicati v smislu organiza-cijskega reda se je določil za 8. in 9. de-cembra v Zagorju ob Savi. Enoglasno se je sklenilo, da se izključi iz mladinske or-ganizacije bivši uradnik osrednjega vodstva JNSM gospod Rudolf Šimnovec, ker se je izneveril načelom narodno - socialistične mladine. Funkcionarji vseh »Bratstva« in »Mladosti« se opozarjajo, da naj naslav-ljajo svoja pisma, namenjena osrednjemu vodstvu JNSM znanprej na novega pred-sednika br. Brandnerja v Ljubljani (Na-rodni dom).

Članski sestanek »Bratstva« v Ljubljani. V petek 19. t. m. ob 8. uri zvečer se je vršil drugi sestanek članov »Bratstva«, odkar je bil izvoljen novi odbor. Tambu-raška soba v Narodnem domu je bila to pot polna. To je dokaz, da se je začelo vse večje zanimanje za društvo. Tudi se je pri-glasilo več novih članov in pa takih, ki so prej izstopili radi nedelavnosti društva. To je jako razveseljiv pojav. Brat predsednik, Brandner, je točno ob napovedani uri otvo-ril sestanek in poročal o delovanju odbora. Za tem je brat Kravos kot načelnik šol-skega odseka poročal o otvoritvi srbohr-vatskega tečaja in pozval vse, ki se še niso vpisali, da ne zamude te lepe prilike. Ker je brat Kravos obenem tajnik plesnega od-seka, je poročal o pogojih za vstop v ples-no šolo »Bratstva«. Na vprašanje sestre Kržetove glede dramatičnega odseka, je brat predsednik pojasnil, da se bo drama-tični odsek takoj ustanovil, ko se bo javilo zadosti članov. Razen tega namerava društvo otvoriti tudi dramatično šolo za tiste člane in članice, ki vsled svoje službe ne morejo obiskovati dramatične šole udruže-nja gledaliških igralcev. Brat Žorž je pred-lagal, da se izreče načelstvu nar. socija-listične stranke zahvala za podporo, ki jo je nudilo mladini, kar je bilo enoglasno spre-jeto. Brat Velepč je v imenu Vičanov, ki so člani tamburaškega zbora, izrekel željo, da bi se tamburaške vaje redno in točno vršile. Brat Kravos je priporočal, da odbor stori potrebne korake, da se članom »Brat-stva« v poučne svrhe omogoči ogledovanje raznih tovarov, muzejev itd. Za tem se je vršilo vpisovanje v plesno šolo in razne druge odseke, na kar je bil sestanek ob pol 10. uri zaključen.

Srbo-hrvatski tečaj »Bratstva« se je otvoril v četrtek, dne 18. t. m. pri polnošte-vilni udeležbi. Zbrane obiskovalce je po-zdravil načelnik odseka br. Kravos, ki je povdarjal pomen znanja srbo-hrvaškega jezika. Po otvoritvi se je takoj pričelo s poukom, katerega vodita učiteljica gđc. Stanka Vučkovičeva in s. Angela Kravo-sova. Pouk se bo vršil vsak torek in če-trtek od pol 7. do pol 8. ure zvečer v šoli na Grabnu. Otvoritev tečaja je bila javlje-na tudi ministrstvu prosvete, ki bo obisko-valcem poslalo potrebne knjige.

Plesna šola »Bratstva« se je otvorila v ponedeljek, dne 22. t. m. v areni Narodne-ga doma. Šola je otvoril začasni načelnik br. Tavčar s pozdravnim govorom. Ples vodi priznani plesovodja br. Jože Košiček, ki bo letos poučeval vse najnovejše mo-derne plesse. Vabimo vse naše člane in pri-jatelje, da posejajo to našo šolo in s tem podpirajo stremljenje naše mladine po izo-brazbi.

Tedenske novice.

Westfalski rudarji. V westfalskih rud-nikih je na desettisoče slovenskih rudarjev. ki služijo v tujini. Zapustili so slovensko zemljo še v dobah habsburškega suženj-stva, ker doma niso mogli dobiti dela in ker so bili v Nemčiji zaslužki dobri in pre-življanje lažje kot na domači zemlji. Z go-spodarskim polomom v Nemčiji pa je ogro-žena tudi eksistenca naših slovenskih ru-darjev na Westfalskem. Nasprotno pa so pri nas, ko smo se državno osamosvojili, razmere gotovo take, da bi prav lahko za-poslili westfalske slovenske rudarje. Saj je naša država bogata na rudah in se ze-meljska bogastva ravno vsled tega ne morejo izrabljati, ker manjka kvalificiranih delavcev. Poleg tega je pri nas še vedno veliko tujega delavstva, ki je jugoslovanski kruh in bi nikakor ne bilo krivično, če ga izmenjamo z našimi pregnanci iz West-fallske. Pričakovati bi bilo, da se zganejo naše državne posredovalnice dela in orga-nizirajo povratek slovenskih rudarjev, ki si že leze priti nazaj v svojo domovino.

Krst. — V nedeljo, dne 21. t. m. je bil kraljev prvorojenec — prestolonaslednik — na slovesen način krščen in je dobil ime Peter. Na dvoru so bile ob tej priliki veli-ke svečanosti.

Poroka. — V ponedeljek, dne 22. t. m. se je vršila na dvoru poroka princa Pavla

z grško princesinjo Olgo. — To je druga vez naše države z balkanskimi državami.

Nove carinske tarife. — Trgovinsko ministrstvo pripravlja nove carinske tari-fe, ki bodo prinesle baje razne novosti. — Komisija, ki je to delo opravila, ga je opra-vila seveda tako, kakor ji je bilo naročeno. In trgovinski minister bo ta elaborat po-trdil ter ga predložil v sankcijo. — Sedaj so nam že malo bolj jasne govorice, ki smo jih v zadnji številki beležili, da naši mesarji govorijo o carine prostem izvozu prašičev. — Tu je že zopet »zarada«! Nove carinske tarife so naši kršчени in nekršчени čifuti zvohali in sedaj se na »borzi« trgo-vinskega ministrstva »radi«. Kdor več da, ta več izve. Marsikomu bo tudi jasno, ka-ko to pride, da kljub naraščanju valute dra-ginja (n. pr. pri špehu) ne popuša, pač pa obratno — cena raste. — Čifuti so na delu in so na Hrvatskem že gotovo poskrbeli, da se bodo prašiči prodajali takrat, »ko bo čas«! Zato danes ni konkurence in špeh mora stati 150 K. — No, take »zarade« bo tudi pri drugih predmetih, mi pa plačujmo, ako moremo — ali pa stradajmo in glejmo nemo tje proti naši prestolici — šta radi porodica.

Novi generali. — Vojni minister je, ka-kor ob vsaki priliki, izbral tudi sedaj krst našega prestolonaslednika ter predlagal v imenovanje celo »rajdo« novih generalov. (Jih je že še premalo!) — Noben list pa ne ve poročati, koliko je bilo ob tej priliki povišanih onih ubogih, trpečih državnih uradnikov, bledega in propadlega obraza, katerih družina današnji dan v mesecu ni-ma niti krompirja za v lonec. — Sedaj vsaj vemo, čemu potrebuje finančni minister onih 25% draginskih doklad, ki jih hoče še odščitniti ubogemu državnemu uradniku. Za nove generale! — Vse kar je prav!

Zadružna zveza v Celju je izdala o pri-likli svoje 40letnice »Spominski spis« s sle-dečo vsebino: Ivan Lapajne — Nekaj spominov; dr. Franjo Jurtele — Posojil-nica v boju proti oduševanju; Miloš Štib-ler — Razmišljanje ob štiridesetletnici Zadružne zveze v Celju; Janko Lešničar — Črtice iz zgodovine Zadružne zveze v Celju; predsedniki in člani načelstva Zveze slovenskih posojilnic ter Zadružne zveze v Celju od leta 1883—1923; bilanca Zadružne zveze v Celju in njenih članic za l. 1922. — Jako okusno opremljena brošura, ki bo za-nimala vsakega zadružnika, stane 20 Din in se naroča pri Zadružni zvezi v Celju ali po knjigarnah.

Preselila se je tvrdka I. Maček s svojo veliko zalogo oblek za gospode in dečke iz hiše št. 3 na Aleksandrovi cesti v Ljubljani v hišo št. 12 (poslopje Pokojniškega za-voda) v isti ulici. — Tvrdko priporočamo.

Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Pe-ko, ker so isti priznani najboljši in najce-nejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Prejšnji Ta teden dinarjev	
100 švic. frankov stane	475.—	1537.5
100 franc. frankov	480.—	520.—
100 laških lir	368.—	387.—
100 čeških kron	248.—	255.—
100 nemških mark	0.0000014	0.000006
100 poljskih mark	0.007	0.004
100 avstrijskih kron	0.116	0.12
100 ogrskih kron	0.43	0.48
100 bolg. levov	80.39	83.8
100 dolarjev	8200.—	8400.—
100 angl. funtov	87650.—	38500.—

Razpredelnico čitajte tako: Kdor hoče kupiti n. pr. 100 čeških kron, mora dati za-nje ta teden 246 Din, pri tem ko bi plačal prejšnji teden 255 Din.

Curiška borza.

	23. oktobra 16. oktobra švicarskih frankov	
100 dinarjev	je stalo 6.875	6.55
100 franc. frankov	32.25	34.15
100 laških lir	24.35	25.55
100 čeških kron	16.575	16.65
100 nemških mark	—	0.0000001
100 poljskih	0.0005	0.0006
100 avstrijskih kron	0.00788	0.0078
100 ogrskih	0.0305	0.0307
100 bolg. levov	5.35	5.45
100 dolarjev	561.—	557.25
100 angl. funtov	2521.—	2530.—

Kdor je hotel 23. oktobra kupiti na cu-riški borzi n. pr. 100 čeških kron, je moral dati zanje 16.575 švic. frankov; pred enim tednom je stalo 100 čeških kron 16.65 švic. frankov.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

Ona samo priklama. — Zavest jo zapu-
šča in ko se Tom sedaj skloni k njej, vidi,
da je omedlela. Teda pa že odpre Bessy
vrata svoje sobe in predno se Tom prav-
zaprav dobro zave, stoji že v sobi obeh
deklic. Z nekaj besedami pove Bessy, kaj
se je dogodilo.

Prvi hip Bessy močno obledi, toda kot
energična deklica se tudi zave, da sedaj ne
pomaga tarnanje. Toma prosi, naj položi
nezavestno prijateljico na divan, kar se ta-
koj izvrši. Nato se Bessy z raznimi pripo-
močki trudi, da bi čimprej spravila nepre-
mično ležečo Molly zopet k zavesti.

Kaj naj se sedaj zgodi?

Po opisanem dogodku povabi mož s
krinko v svojo sobo zaupnika Edvarda, s
katerim se živahno razgovarja.

Tom je namreč ravno kar odšel iz nji-
hove sobe, ko jima je še enkrat natančno
opisal potek čelega dogodka. Med pripo-
vedovanjem ga mož s krinko niti z eno
besedo ni prekinil. Edvardu pa se večkrat
s precejšnjim naporom komaj posreči ob-
vladati svoje razburjenje.

Sedaj ju najdemo zopet doma. Pod
črno krinko se leskečejo oči tajinstvenega
moža v groznem svitu.

»Tako daleč je torej že prišlo? Ali je
moj upliv res že tako padel, da sta ta dva,
Jim in Eliza, ki sem ju doslej z dobrotami
naravnost obsipaval, sedaj pričela hoditi
svoja pota?«

Edvard si k temu ne upa napraviti ka-
ke opazke. Mož s krinko se nato dvigne s
stola in gre večkrat po sobi trudeč se, da
se mu poleže nepopisna razburjenost in
vzmirjenost. Edvard vsaj opazi, kako
maskirančeve roke delajo kretanje, kot da
hoče nekoga s silo telebiti na tla.

»Ne, tako ne more iti dalje,« nadaljuje
v svoji razburjenosti, »skrajni čas je, da
posežem vmes. Že nekaj časa opažam, da
med mojimi ljudmi nekaj ni v redu. Brez
dvoma se nekaj kuha — na vsak način
moram pokazati vzgled, kako kaznujem
nepokorščino!«

»Kaj pravite k temu, dragi prijatelj?«
Mladi mož se za trenutek obotavlja
odgovoriti.

»Kolikor mi je znano, je bil Jim sicer
eden najudanejših drugov. Pa ne, da bi ga
bil kdo pregovoril k nepokorščini in zlo-
činskemu ravnanju?«

»Nemogoče, jima dobro poznam. On
je zelo strastne naravi, vendar pa ne bi bil
nikdar verjel, da bi ga strast tako daleč
privedla, strašna kazen ga mora zadeti!«

Edvard molči, saj se povsem strinja
s sklepom svojega prijatelja.

V tem hipu se čuje močno trkanje na
vrata. Začuden se ozre mož s krinko proti
vratom, ki se pa med tem že odpro. V ve-
liko presenečenje obeh plane Eliza v sobo
in trenutek nato že kleči pred maskiran-
cem s povzdignjenima rokama.

»Kako si upaš nepoklicana priti sem-
kaj?« jo strogo vpraša tajinstveni mož.

»Milost, milost Jimu, gospod. Ne ka-
znujte ga s smrtjo!«

Prvi hip se zdi, da jo hoče v svoji
jezi kratkim potom odsloviti, vendar pa se
tako obvlada. S prekrižanimi rokami, z
izrazom zaničevanja in jeze v očeh motri
pred seboj klečečo Elizo.

»Kako neki naj si vse to razlagam?«
Pred kratkim se priplaziš ponoči z boda-
lom v roki pred mojo sobo, danes pa po-
skuša Jim mojo varovanko Molly Gordon
umoriti na naravnost zverinski način?«

»Oh, gospod, Jim je tako nagle jeze.
Ko je zagledal deklico, ki ga je nekoč ma-
lone uničila, je najbrže izgubil razsodnost.
Če mu le kolikaj ugovarjam, se tudi na-
pram meni vede tako nezavestno.«

»To ni nobeno opravičilo,« de maski-
ranec osorno. »Vsi veste, da sem si ka-
znovanje pridržal sam in ta stroga zapo-
ved je bila prekršena!«

Eliza povese glavo in prične iznova
prostiti.

»Odpuščenje, gospod. Jim vam je zve-
sto služil. Popolnoma ste mu zaupali. Ne
kaznujte ga preveč strogo!«

»Zaslужil je smrtno kazen. Kdor pre-
krši naše postave, ga doleti kazen!«

»Potem usmrtili tudi mene z njim,«
odvrne Eliza. »Brez jima tudi jaz nočem
več živeti.«

Daljša časa jo s svojimi ostrimi pogledi
motri Jak, kot da hoče videti v dno njene
duše. Končno ji da znamenje, naj vstane.

»Pojdite sedaj, Eliza!« ji ukaže z neko-
liko milejšim glasom, »jutri se odločim!«

Se enkrat se proseče ozre nanj, nato
pa na njegov zapovedujoči migljaj počasi
odide iz sobe.

»Če bi bil poznal strast teh dveh oseb,
bi pač nikdar ne postala moja zaupnika.
Niti najmanj si ne morem razlagati, kaj je
pravzaprav šinilo v glavo tema dvema, ki
sem ju tako pogosto in tako bogato na-
gradil. Seveda, vedno je precej kočljivo,
če človek malo izobraženim ljudem izka-
zuje dobroto, ker to navadno poplačajo z
nehvaležnostjo!« — Kot da ne pričakuje
odgovora, nadaljuje takoj:

»Jima bom kaznoval s smrtjo. Med
mojimi ljudmi se ne sme razširiti upo-
rniški duh!«

Edvard molči. — Saj dobro ve, da je
pri tem možu vsak ugovor brezuspešen.

»Da, tako se ima zgoditi. In še danes
se ima sodba izvršiti nad obsojencem!«

Ta trenutek se zopet odpro vrata. —
Maskiranec hoče že jezo posvariti pri-
šleca, pa takoj obmolkne, kajti na pragu
se prikaže lepa — Molly Gordon.

Počasi se približa možu s krinko ter
ga z mlo donečim glasom nagovori:

»Oprostite, da si upam nenapovedana
vstopiti.«

Maskiranec pristopi k mladi deklici,
ki se komaj drži pokonci. Besen vzklik se
mu izvije iz grla, ko zagleda na njenem,
kot sneg belem vratu sledove nasilnega
ravnanja.

»Kaj želite, gospodična Gordon?« jo
prijazno vpraša. »Oni, ki vas je hotel ugo-
niti, ne uide zasluženi kazni, moja skrb
je, da vas v bodoče varujem pred takimi
činili!«

»Milost zanj!« plaka Molly in dvigne
svoje nežne roke proti njemu. »Prizanesite
mu, gospod! Radi mene naj ne trpi!«

Mož s krinko po teh besedah narav-
nost ostrmi.

»Kako? Vi prosite zanj — za vašega
morilca?«

»Saj mi je hotel samo poplačati moj
dolž. Tudi jaz sem ga nekoč spravila v
pogubo. Oh, gospod, pomilostite ga, pri-
zanesite mu, prosim vas ponižno!«

»Kaj pravite k temu, Edvard?« vpraša
maskiranec mladega moža, ki vidno ginjen
gleda jokajočo deklico.

»Ublažite kazen!« de sedaj Edvard.

»Res je sicer, da je Jim zagrešil težak
prestop, toda — — —«

Tajinstveni mož nekaj minut premi-
šljuje, kot da se ne more odločiti. Niti Ed-
vard, niti Molly si ga ne upata motiti v
njegovem razmišljanju, dobro vede, da
visi Jimovo življenje sedaj na prav tanki
nitki. In že dvigne tajinstveni mož svojo
glavo.

»Edvard, odredite, da privedejo Jima
semkaj!«

Edvard odide, Molly pa ostane sama
v sobi s tajinstvenim možem. Že se čujejo
koraki po hodniku. Vrata se odpro in
Edvard stopi v sobo. Njemu sledita dva
moža iz ponornice, sredi med njima pa
Jim, uklenjen na rokah in nogah.

»Semkaj!« ukaže maskiranec.

Takoj privedeta Jima pred njega, ki s
povešeno glavo obstane pred strašnim
sodnikom.

»Jim, ali veš, kaka kazen te čaka za
tvoj prestop, za tvojo nepokorščino?«

»Da!« se začuje zamolkel glas iz ust
jetnika.

»Dobro! Zaslužil si smrtno kazen. Od-
ločil sem se, da se ima obsodba še danes
izvršiti, če ne bi bila gospodična Gordon
prosilila zate.«

Jim osupel dvigne glavo.

»Eliza?« izgovori jecljaje.

»Da, tudi ona je bila pri meni, vendar
bi me njene prošnje nikakor ne ganile, ker
je bila ona sama zasačena pri poskusu, ki
mi je še danes uganka. Ne ona — gospo-
dična Gordon tukaj je prosila zate, da sem
se premislil. Zato ne boš umrl!«

Odgovorni urednik Anton Brandner

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica

V Celju t. z. z. o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knji-
žice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka.
Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne
roke in večji vezani zneski se obrestujejo po
dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na
razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji.
Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov.
Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in
od 2. do 6. ure popoldne.

Gradbeno podjetje

Ing. ĐURIČ in DRUG.

Ljubljana, Bohoričeva 20.

Enkrat

za vselej se Vam
priporoča samo ve-
letrgovina
R. Stermeckl,
Celje,
ako hočete res do-
bro in poceni kupiti

ČEVLJE

ročno, domače delo, kakor tudi fine tvor-
niške, obleke za ženske, moške in otroške,
perilo, klobuke, pletene jope, čepice in šale
kravate, rokavice, nogavice in sploh vsa
modno robo za dame in gospode. — Tr-
govci engros - cene.

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

(blizu frančiškanskega mostu). 37

Kravate, srajce, palice, potrebščine za
šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje vozniških koles
v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča

Tone Malgaj

Ljubljana 74

Kolodvorska ulica št. 6.

VODJA za BAGER

se išče. V tej stroki popolnoma
izvežbani reflektanti z dobrimi
spričevali naj pošljejo ponudbo
na upravo lista pod „Ba-
ger“.

JADRANSKA BANKA, a. d. Beograd

Delniška glavica: Din 60.000.000.—
Rezerva: Din 32.515.000.—

Podružnice:

Bled Cavtat Celje Dubrovnik Hercegnovi Jelsa Jesenice Korčula Kotor Kranj Ljubljana Maribor Metković Prevalje Sarajevo Split Šibenik Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Veza za Južno Ameriku:

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaíso, Antofagasta,
Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Naznanilo o preselitvi.

Vljudno naznanjam, da se je moja tvrdka

J. MAČEK

NAJVEČJA ZALOGA OBLEK ZA
GOSPODE IN OTROKE

preselila na Aleksandrovi
cesti iz hiše št. 3
v hišo št. 12 (poslopje Pokojniškega zavoda)

in se priporočam z zatrdilom najsolidnejše
postrežbe cenjenim odjemalcem in slav-
nemu občinstvu za nadaljno naklonjenost!